

Kedves Gyerekek!

A legutóbbi órán megbeszélték szerint nyelvtanból is irodalom tananyagot küldök a héten. Természetesen az irodalom füzetbe kell lemásolni a vázlatot! ☺

A dzscentri téma Móricz epikájában

1. Új téma – a dzscentri

- a paraszti világ ábrázolása után Móricz figyelme egy másik társadalmi réteg, a dzscentrik felé fordul
- a dzscentrik **elszegényedett nemesek voltak, akik bár mindenüket elvesztették, mégis ragaszkodtak korábbi életmódjukhoz**
- Móricz kiábrándul ebből a rétegből, saját kora dzscentrijéből
- úgy véli, hogy ők okozzák az ország vesztét, mert züllöttek, nem törvényesek=korruptak, nincsenek céljaik
- az 1920-as években, a 2. pályaszakaszban regényei az ország belső válságával foglalkoztak
- három nagyregény megszületése jelzi ezt a váltást:
  - 1924 Kivilágos kivirradtig
  - 1927 Úri muri
  - **1932 Rokonok**

2. Rokonok – elemzés

a) Keletkezése

- 1830-ban folytatásokban közölte a Pesti Napló, majd 1832-ben jelent meg könyv alakban
- a teljes kiábrándulás regénye→csalódott a dzscentrikben, mert korruptak, önzők
- az 1929-es gazdasági világválság felszínre hozott sok társadalmi problémát
- a szerző saját korát, saját jelenét mutatja be→társadalomkritika

b) Témája

- egy fiatalember hatalmat kap a kezébe, felemészti az ingadozás a politika és magánélet, a tisztességtelenség és a tisztesség között
- Móricz a társadalom- és lélekábrázolásra helyezi a hangsúlyt
- stílusa realista
- a regény fő kérdései:
  - Hogyan módosítja az ember személyiségét a karrier?
  - Maradhat-e valaki erkölcsileg tiszta a korrupt emberek között?
  - Milyen árat fizet valaki azért, hogy érvényesüljön?
  - Fel tudja-e venni egy ember a harcot külvilággal?

c) Cím értelmezés

- egyszerre konkrét és átvitt értelmű
- egyrészt jelenti a családi rokonságot→a főhőst körülveszik a rokonai, akik pénzt, támogatást kérnek
- másrészt kifejezi, hogy a hatalomban mindenki rokon, az egész dzscentri világ rokonságok hálózata „*Magyarország a rokonságok és panamák lápvilága...*”

- panama: sikkasztás, nagy vagyonnal való visszaélés, tisztességtelen, korrupt tevékenység
→ A Közép-Amerikában található Panama-csatorna építésekor korrupciós botrány tört ki.
Innen ered az elnevezés

d) Műfaja: karrierregény: **a regénynek az a fajtája, mely azt mutatja be, hogy az adott kor társadalmában hogyan lehet érvényesülni. Követi a főszereplő felemelkedését, útját a hatalomba.** pl. Jókai Mór: Az arany ember

e) Helyszín, idő

- Zsarátnok városban játszódik az események nagy része
- egyszer hagyjuk el a települést, amikor Kopjáss Pestre utazik
- ez az epizód bizonyítja, hogy országos szinten is ugyanaz a helyzet, mint vidéken→mindenki megvehető, korrupt
- kitalált, képzeletbeli helyszín, neve jelképes: Zs. V. = zsebre vágjak
- leírása alapján egy gazdag alföldi város lehet
- az idő Móricz saját jelene

f) Szereplők jellemzése

A főhős meghasonlása, jellemzése:

- Kopjáss István a regény elején egy kultúr tanácsnok
- szegénységben nőtt fel, apja korán meghalt, anyja nagy áldozatok árán nevelte
- egy „véletlen” során kerül a főügyészi székbe → egy feddhetetlen erkölcsű, tiszta emberre van szükség
- kinevezése nem változtatja meg azonnal
- kezdetben bírálja a városi vezetők erkölcstelenségét
- nagy tervei vannak: segíteni a külvárosi szegény gyerekeket, hogy tanulhassanak, az emberekkel megszerettetni az adózást
- a hatalmon lévők fokról fokra törnek meg egyéniségét→takarékkölcsön, olcsó házvásárlás, a sertéstenyésztő ügye, az úri világ kényelme
- a kezdetben tisztességes hivatalnok meginog, gyenge ahhoz, hogy terveit célhoz vigye
- jelmondata: „A kecske is jóllakjon, a káposzta is megmaradjon.” Ez a mondat jellemzi működését
- rájön, hogy a hatalomban mindenki rokon
- kettős lelkű hős: igyekszik tisztességes maradni, de vonzza az úri világ
- ez a kettőség magánéletében is megjelenik (lásd: Timár Mihály)

Szentkálnay Lina:

- Kopjáss István felesége
- tisztességes, erkölcsös nő
- családjának a legjobbat akarja
- az elbeszélő „boldogasszonynak” nevezi→tisztaság, ártatlanság
- a főhős számára a családot, nyugalmat, átlagos életet, a tisztas szegénységet képviseli

Szenhálnay Magdaléna:

- a csőd szélén álló sertéstenyésztő igazgatójának, Boronkay Ferinek a felesége
- gazdag, nagyvilági nő
- az elbeszélő „szépasszonynak” nevezi

- a felelőtlen költekezés, család, korrupció jelképe
- „*A faj kiterjesztett, szinte egzotikus virága.*”
- „*Ha egy asszonyt elrontanak, annak az isten pénze sem elég.*”
- Kopjáss szereti ugyan a feleségét, de vonzódik Magdalénához, és ahhoz a világhoz, amiben ő él

- a két nő között ingadozik: nem élhet boldogan a feleségével, és vágyakozhat közben egy másik nőre
- a tisztesség és a tisztességtelenség közötti ingadozás megtöri a főhőst
- rokonai pénzért, segítségért, jobb pozícióért gyötrik
- Kopjáss élni akar a lehetőségekkel, de nem tudja lerázni élősdie rokonait: „*Most már magán fog elősködni az egész poloskafaj?*”
- bukása szükségszerű

A dzsentrik és a polgármester jellemzése:

- a város vezetői mind dzsentrik, olyan elszegényedett nemesek, akik tisztességtelen eszközökkel tartják fenn régi életmódjuk látszatát
- egy a fontos számukra: a pénz és a hatalom
- nem érdekli őket a város, az ország sorsa
- zárt csoport, céljuk hogy kizárják a nem „rokonokat”
- jellemző az általános tegezés, a felszínes, kedélyes hangulat
- a **polgármester** tipikus dzsentri
- Móricz hitelesen rajzolja meg alakját
- már külseje is ellenszenvet ébreszt: vakító, hófehér fogak és haj, hamuszín, öreg bőr
- „rokonait” pajtikámnak szólítja, elvárja, hogy őt Béla bácsinak hívják
- kedélyes stílusa mögött gonoszság, aljasság lakik
- alapelve: A cél szentesíti az eszközt.

g) Álomjelentek

- a főhős lelkében dúló zűrzavarról tanúskodnak álmái is
- az álom logikája szerint megjelennek az őt nyomasztó dolgok: a két nő közötti ingadozás, a pesti kiküldetés, a sertéstenyésztő ügye, az amerikai kölcsön
- a vonat az új út, az új lehetőségek jelképe
- az utolsó álomban lekési a vonatot, döntenie kell, hogy melyik utat választja

h) Megoldás a műben

- Kopjáss kitörési kísérlete a szorult helyzetből, hogy meglövi magát
- Móricz nyitva hagyja a regény végét, nincs megnyugtató megoldás → Kopjáss haldoklik
- kétféle értelmezés:
  - 1. Ha meghal, akkor sikerül kitörnie, igaz ember maradt
  - 2. Ha túléli, akkor legyőzte a romlott külvilág, magához aljasította a hatalom